

Aktivity, ktorým sme v tomto roku venovali najviac úsilia.

◆ Novela Trestného zákona

Najdôležitejšou agendou štvrtej vlády Roberta Fica bola v roku 2024 novela Trestných zákonov. Vypracovali sme komplexnú analýzu novely, intenzívne sme komunikovali nielen škodlivosť samotných návrhov, ale aj obchádzanie štandardného legislatívneho procesu. Spolu s ďalšími organizáciami sme pripravili list pre Európsku komisiu, ktorý podpísalo 38160 ľudí.

◆ Prokuratúra

Reforma systému prokuratúry je jedna z našich hlavných tém, ktorej sa venujeme dlhodobo. V roku 2024 sme najskôr zorganizovali okrúhly stôl s odborníkmi a odborníčkami z prostredia prokuratúry a potom aj konferenciu, na ktorej zástupcovia prokuratúry, súdnictva, advokátov a akademickej obce prezentovali pohľady na problémy prokuratúry a ich možné riešenia.

◆ Zákon proti mimovládkam

Najskôr poslanci SNS predložili zákon o označovaní mimovládok, neskôr z neho urobili náhubkový zákon. Tejto téme sme sa venovali takmer celý rok 2024 a vďaka našej expertíze v tejto oblasti, ako aj vďaka komunikačným aktivitám sa nám podarilo zabrániť jeho schváleniu v podobe navrhovanej v roku 2024.

◆ Zákon o EIA a nový stavebný zákon

Obe tieto témy patria medzi naše dlhodobé aktivity a keď nová vláda Roberta Fica opäť otvorila oba zákony, tak sme návrhy noviel dôsledne analyzovali a pripravili sme hromadnú pripomienku a upozorňovali sme, že v ich pôvodnej podobe pomôžu viac investorom než bežným ľuďom.

◆ Kremnické vrchy pre život

V roku 2024 sme pomáhali aj občianskemu združeniu Kremnické vrchy pre život, ktoré sa snaží chrániť Kremnické vrchy pred neustálymi pokusmi o ťažbu drahých kovov a pred rozširovaním ťažby bentonitu. Ľuďom z Kremnických vrchov sme zabezpečili právnu pomoc v konaní ohľadom predĺženia doby platnosti banskej činnosti v dobývacom priestore Dolná Ves.

◆ MojaPetícia.sk

V roku 2024 vzniklo na našom petičnom webe MojaPetícia.sk 100 právne bezchybných podpisových akcií, ktoré svojimi podpismi podporilo 316 280 signatárov a signatárok.

◆ MVE Želiezovce

V roku 2017 malá vodná elektrárne Želiezovce na rieke Hron rozsekala stovky rýb a v dôsledku výstavby boli zasiahnuté tisícky metrov štvorcových biotopov európskeho významu. Odvtedy zabezpečujeme právnu pomoc pre združenie Slatinka, ktoré sa snaží dosiahnuť riešenie environmentálnej škody.

◆ Zastavme únos RTVS

Keď ministerstvo kultúry predložilo do skráteného legislatívneho konania zákon, ktorým sa štvrtá vláda Roberta Fica rozhodla zrušiť RTVS, tak sme s ďalšími organizáciami pripravili list pre Európsku komisiu a poslancov Európskeho parlamentu. Upozornili sme v ňom, že navrhované zmeny zásadným spôsobom ohrozujú nezávislosť verejnoprávneho média. Pod otvorený list sa podpísalo viac ako 85 000 ľudí, čím sa stal jednou z našich najúspešnejších podpisových akcií vôbec.

PRÁVNÝ ŠTÁT

1.

Najväčšia novela trestných zákonov v histórii bez odbornej diskusie Navýšenie počtu sudcov ústavného súdu je zlý nápad Slovenská prokuratúra potrebuje zmenu

Bol to jeden z najnáročnejších rokov pre právny štát v histórii Slovenska. Hneď v úvode pretláčala štvrtá vláda Roberta Fica veľkú novelu trestných zákonov v skrátrenom legislatívnom konaní, neskôr nasledovali viaceré útoky politikov na justíciu, vrátane premiérovho útoku na predsedu ústavného súdu a v druhej polovici roka sa vládny politici zo všetkého najviac snažili bojovať proti občianskej spoločnosti.

◆ **Novela Trestného zákona**

Najzásadnejšou témou v oblasti právneho štátu na Slovensku bola zmena v trestnej legislatíve. V skrátrenom legislatívnom konaní pretlačila vláda zrušenie Úradu špeciálnej prokuratúry, no najmä presadila podstatné zmeny v Trestnom zákone a Trestnom poriadku, ktoré budú mať vplyv na tisíce už rozbehnutých konaní a ovplyvnia podstatným spôsobom trestnú politiku aj v budúcnosti.

Tejto zásadnej zmene sme sa venovali od predstavenia prvých návrhov. Najskôr

sme vypracovali analýzu dopadov, s ktorou sme oboznámili nielen verejnosť a slovenských politikov, ale aj Európsku komisiu a europoslancov. Práve vďaka našej iniciatíve boli tie najškodlivejšie návrhy s potenciálom spôsobiť nezvratné škody Slovensku opravené.

Začiatkom roku 2024 sme boli súčasťou iniciatívy odborných organizácií, ktorá pripravila výzvu pre Európsku Komisiu a poslancov a poslankyne Európskeho parlamentu. Jej kópiu spolu s podpismi 38 158 ľudí a hračkárskym valcom, ktorý

symbolizoval valcovanie právneho štátu, sme odovzdali vtedajšiemu predsedovi NR SR Petrovi Pellegrinimu.

Neskôr sme vypracovali veľké porovnanie sadzieb za vybrané trestné činy, kde sme porovnávali stav, ktorý platil v januári 2024, s novelou štvrtej vlády Roberta Fica a s návrhmi predchádzajúceho ministra spravodlivosti Viliama Karasa.

Počas celého procesu pretláčania novely trestných zákonov sme systematicky upozorňovali na to, že pretláčanie takto zásadných zmien bez akejkoľvek odbornej diskusie je veľká chyba, ktorej dôsledkom bude nekvalitná legislatíva. Následných niekoľko opráv novely nám dalo za pravdu.

◆ Ústavný súd

Premiér Fico aj Peter Pellegrini po nástupe do funkcie prezidenta deklarovali zámer zvýšiť počet sudcov na Ústavnom súde. Zdanlivo formálna zmena môže hypoteticky predstavovať veľké riziko pre demokratické procesy a nezávislosť ústavného súdu. Ak vláda so zjavne protidemokratickými tendenciami navolí väčšinu sudcov ÚS, potom zásadným spôsobom nabúra systém brzd a protiváh právneho štátu, ktorého kľúčovým prvkom je práve Ústavný súd.

V roku 2024 sme preto vytvorili komparatívnu analýzu stratégií formovania ústavných súdov, pričom sme skúmali spôsoby formovania ústavných súdov v Maďarsku po roku 2010

a v Poľsku po roku 2015, kde politici použili veľmi podobnú stratégiu.

Napríklad v Maďarsku cielená zmena zloženia ústavného súdu znížila dôveru verejnosti v súdy a viedla k pretrvávajúcej polarizácii súdnictva aj spoločnosti. Poľsko zas dodnes zápasí s následkami navyšovania počtu sudcov zo strany vládnucej strany Právo a spravodlivosť. Úsilie o riešenie otázok súvisiacich s takzvanými „neosudcami“ predstavuje v Poľsku značnú výzvu pre dodržiavanie zásad právneho štátu.

Z dát, ktoré sme v našej analýze zozbierali aj z ďalších štátov EÚ vyplýva, že vzhľadom na aktuálnu agendu Ústavného súdu SR nie je potrebné zvyšovať počet jeho sudcov.

◆ Súdna rada

Ďalšou našou významnou aktivitou v roku 2024 bolo monitorovanie zasadnutí Súdnej rady SR. Tá je kľúčová pre ochranu nezávislosti justície a bola to prvá inštitúcia, ktorá čelila personálnym zmenám po nástupe štvrtej vlády Roberta Fica. Nominantov predchádzajúcich vlád vymenili ešte predtým, než nová vláda získala dôveru v NR SR.

Monitorovanie zasadnutí súdnej rady považujeme za kľúčové pre identifikovanie akéhokoľvek preferenčného alebo nepriaznivého zaobchádzania v personálnych záležitostiach, ako sú výber sudcov a sudkýň, ich povýšenia alebo v prípadných disciplinárnych návrhoch.

Okrem monitorovania personálnych rozhodnutí Súdnej rady sme podrobne skúmali a komentovali kontroverzné kroky Súdnej rady, ako napríklad jej odpoveď na správu o právnom štáte z roku 2024, jej vyjadrenia týkajúce sa ministerských lustrácií na Najvyššom súde a Špecializovanom trestnom súde, či spôsob akým Súdna rada reaguje na verbálne útoky na sudcov.

◆ Prokuratúra

Ďalšou témou právneho štátu, ktorej sa vo VIA IURIS dlhodobo venujeme, je reforma systému fungovania prokuratúry na Slovensku.

Na jar 2024 sme sa stretli v úzkom kruhu s viacerými odborníkmi z prostredia prokuratúry, aby sme prediskutovali základné problémy v tejto oblasti. V októbri 2024 sme potom usporiadali konferenciu, na ktorej súčasní aj bývalí prokurátori a prokurátorky generálnej či špeciálnej prokuratúry, sudcovia, akademici a akademičky, ale aj bývalý sudca Súdneho dvora Európskej únie Daniel Šváby, či vrchná štátna zástupkyňa z Českej republiky Lenka Bradáčová diskutovali o tom, kam a či vôbec by sa mal posunúť model slovenskej prokuratúry.

◆ Monitorovanie legislatívneho procesu

Sledovanie legislatívneho procesu, teda monitoring a analýzy návrhov nových zákonov, noviel tých existujúcich a najmä procesu ich

prijímania v parlamente je dlhodobo jednou z našich kľúčových aktivít. Inak tomu nebolo ani v roku 2024.

Oblasti, ktorým sme sa pri monitorovaní legislatívy venovali boli najmä právny štát, občianska spoločnosť, ochrana životného prostredia, účasť verejnosti na rozhodovaní, sloboda prejavu a mediálne právo.

Naše analýzy legislatívneho procesu okrem iného ukázali, že ku koncu roku 2024 Národná rada SR schválila 145 zákonov, z toho 39 v skrátrenom legislatívnom konaní, čo predstavuje takmer 27 % zo všetkých zákonov.

Problémom prijímania zákonov v roku 2024 nebolo len to, že sa zákony bezdôvodne a bez splnenia podmienok prijímali v skrátrenom legislatívnom konaní, ale najmä všeobecné obchádzanie, až pohrdanie pravidlami riadneho legislatívneho procesu. Často sa napríklad zásadné zmeny dostali do návrhov zákonov až v druhom čítaní v NR SR bez toho, aby sa s nimi stihli oboznámiť samotní poslanci, nieto ešte odborná či laická verejnosť.

OBČIANSKA SPOLOČNOSŤ

2.

Monitoring legislatívy a podpora pre organizácie čeliace útokom politikov MojaPetícia.sk prekonal hranicu milión podpisov V Platfome pre demokraciu sme bránili občiansku spoločnosť

Aj v roku 2024 sme zabezpečovali právnu podporu pre organizácie občianskej spoločnosti, najmä tie, ktoré čelili útokom štvrtej vlády Roberta Fica. Analyzovali sme návrhy zákonov, ktoré boli nebezpečné pre občiansku spoločnosť a upozorňovali sme na ich riziká nielen verejnosť ale aj poslancov a poslankyne parlamentu. Aktívne sme sa zapájali do obhajoby ústavných práv a demokratických princípov.

◆ Obrana občianskej spoločnosti

V roku 2024 sme výrazne posilnili naše aktivity zamerané na ochranu občianskej spoločnosti. Sústredili sme sa predovšetkým na monitoring pripravovaných zákonov, prípravu hromadných pripomienok, absolvovanie rozporových konaní a informovanie verejnosti o reálnych dopadoch pripravovaných zmien.

Zrealizovali sme viacero úspešných kampaní, v rámci ktorých sme ľuďom vysvetľovali dopady pripravovaných zákonov na ich základné práva a slobody.

Vo viacerých prípadoch sa nám podarilo dosiahnuť odstránenie alebo zmeny najproblematickejších častí novej legislatívy. Za úspech však považujeme aj to, že sa nám podarilo vyvolať spoločenskú diskusiu o dopadoch zle napísaných zákonov.

Najviac kapacít sme v roku 2024 venovali ochrane slobody zhromažďovania, združovania, slobody prejavu, právu na informácie a ochrane ďalších základných politických práv.

Najzásadnejší dopad na tieto práva mal proti mimovládkam, pôvodne mal označovať

organizácie so zahraničnou podporou. Ten sa na konci roka predloženým pozmeňujúcim návrhom stal „náhubkovým zákonom“, ktorým chceli koalíční poslanci umlčať tú časť občianskej spoločnosti, ktorá kontroluje zákony, legislatívny proces, upozorňuje na korupciu, či bráni právny štát pridaním povinností v rámci regulácie lobingu len pre mimovládne neziskové organizácie.

Koalíční poslanci sa snažili obmedziť aj slobodný prístup k informáciám, keď časť informácií vložili pod režim tzv. limitovanej informácie, ktorý z takto označených informácií urobil de facto utajované skutočnosti. Neskôr zas prišla parlamentná väčšina z nápadom spoplatniť prístupnosť veľkého množstva informácií od štátu.

Vďaka našej právnej expertíze sa nám vo všetkých týchto prípadoch podarilo buď priamo presvedčiť predkladateľov zákonov, aby škodlivé návrhy opravili, alebo sme komunikáciou dopadov vytvorili silný verejný a mediálny tlak, vďaka ktorému sa ľudia dozvedeli aké dopady budú mať nové zákony na ich životy.

Priebežne sme sledovali návrhy zákonov, ktoré by mohli ohroziť slobodu združovania, zhromažďovania, prejavu či prístup k informáciám. Pripravovali sme právne analýzy návrhov v slovenskom aj anglickom jazyku, aby sme oslovili domácu aj medzinárodné organizácie. Vypracovali sme a zverejnili hromadné pripomienky, organizovali rozporové konania.

◆ Platforma pre demokraciu

Ako zakladajúca organizácia Platformy pre demokraciu, ktorá v roku 2024 spájala viac ako 60 organizácií občianskej spoločnosti sme sa aj v roku 2024 aktívne podieľali na jej činnosti:

- Prispievali sme našou právnou expertízou k navrhovaným vyhláseniam a strategickým dokumentom,
- koordinovali sme spoločné stanoviská k legislatívnym návrhom,
- pripravovali sme analýzy dopadov legislatívnych zmien a návrhy riešení,
- zastrešovali sme komunikáciu s vybranými aktérmi, vrátane medzinárodných partnerov.

Platforma počas roka opakovane verejne vystúpila – či už formou spoločných vyhlásení, alebo organizovaním verejných diskusií a zhromaždení. Pravidelne reagovala na pokusy vlády

oslabiť schvaľovať legislatívu obmedzujúcu občianske slobody, a tiež na zneužívanie moci voči kritickým hlasom v spoločnosti.

V rámci platformy sme pripravovali právne podklady k najzásadnejším návrhom zákonov, ako bol tzv. zákon o zahraničnej podpore mimovládnych organizácií, novela infozákona, či zmeny týkajúce sa práva na zhromažďovanie. Zároveň sme zabezpečovali právne poradenstvo členským organizáciám platformy, ktoré čelili zásahom zo strany štátu – od neprimeraných kontrol až po zneužívanie verejného diskurzu proti ich činnosti.

Cieľom Platformy je vytvárať spoločný priestor na koordináciu krokov organizácii občianskej spoločnosti, zdieľať expertízu a spoločne brániť demokratické zriadenie na Slovensku. VIA IURIS zostáva jej aktívnou súčasťou.

◆ MojaPetícia.sk

V roku 2024 výrazne vzrástla aktivita občianskej spoločnosti na petičnom portáli MojaPetícia.sk v reakcii na politickú situáciu na Slovensku. Kým v minulom období dominovali hromadné pripomienky, tak po nástupe štvrtej vlády Roberta Fica boli najviditeľnejšie rôzne verejné výzvy, ktorých cieľom bola obrana inštitúcií, demokratických procesov ale aj konkrétnych ľudí, ktorí čelili útokom zo strany vládnej moci.

Najúspešnejšou podpisovou akciou v roku 2024 bola výzva „Zastavme únos RTVS“ s 85 643 podpismi. Hromadné pripomienky zostávajú kľúčové pre vplyv na legislatívu, aj keď menej populárne v počte podpisov než verejné výzvy. Vďaka nim sa podarilo zmeniť a zlepšiť viacero zákonov.

V roku 2024 sme prekonalí symbolickú hranicu jedného milióna podpisov (1102089) od spustenia petičného webu.

Najúspešnejšie petície 2024

- Zastavme únos RTVS
- Za našu prírodu
- Hromadná pripomienka k návrhu Zákona o kritickej infraštruktúre
- Hromadná pripomienka proti ovládnutiu RTVS vládou
- Odsudzujeme útoky na predsedníčku Úradu na ochranu oznamovateľov
- Petícia za zachovanie regionálnej úrovne nemocnice s poliklinikou v Trebišove
- Kategoricky odsudzujeme útok na premiéra SR

MojaPetícia v roku 2024

- 100 schválených akcií
- 316 280 signatárov
- 391 registrovaných používateľov

ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

3.

Pomáhali sme miestnym ľuďom chrániť Kremnické vrchy
Zastavili sme najväčšie nezmysly v novele zákone o EIA
Zabezpečili sme právnu pomoc pre ľudí z Palárikova, ktorí bojujú proti farme ošípaných

V roku 2024 sme v oblasti ochrany životného prostredia pomáhali mnohým ľuďom po celom Slovensku. Od Želiezoviec, kde malá vodná elektráreň spôsobila značné environmentálne škody, cez Palárikovo, kde obci aj miestnym ľuďom pomáhame v ich boji proti farme ošípaných až po Kremnické vrchy, kde pomáhame miestnym ľuďom chrániť prírodu pred nezmyselnou ťažbou drahých kovov. Okrem toho sme strážili zákony a podarilo sa nám zastaviť tie najškodlivejšie nápady politikov.

◆ MVE Želiezovce

Ešte v roku 2017 šokovali rybárov, ochranárov aj verejnosť stovky rozsekaných rýb pod malou vodnou elektrárnou (MVE) Želiezovce na Hrone. Okrem škôd na rybách bolo v dôsledku výstavby MVE a teda poklesu hladiny spodnej vody zlikvidovaných skoro 300 tisíc metrov štvorcových pobrežných lužných lesov, ktoré sú biotopmi európskeho významu. Odvtedy pomáhame miestnym ľuďom, rybárom a združeniu Slatinka dosiahnuť riešenie tejto environmentálnej škody.

V roku 2024 začal okresný úrad (OÚ) Levice konanie o schválení nápravných opatrení na základe žiadosti investora a aj pri tomto procese sme zabezpečovali právnu pomoc združeniam Slatinka a WWF Slovensko.

Združenie Slatinka ako oznamovateľ environmentálnej škody spolu s WWF Slovensko sa rozhodli v roku 2022 podať podnet na Okresnú prokuratúru v Leviciach, v ktorom žiadali, aby prokuratúra vydala správnomu orgánu upozornenie za účelom odstránenia porušovania zákonov a ostatných

všeobecne záväzných právnych predpisov, ku ktorým došlo nečinnosťou správneho orgánu.

•••

Združenie Slatinka podalo tiež sťažnosť na postup OÚ LV v konaní, keďže podobne ako prevádzkovateľ tvrdí, že OÚ LV nepostupuje v konaní v súlade so zákonom environmentálnych škodách.

Investor k svojej žiadosti nepredložil samotný návrh nápravných opatrení, takže OÚ začal konanie o uložení pokuty. Hoci toto konanie bolo zastavené, následne podal prevádzkovateľ opätovne žiadosť o schválenie nápravných opatrení, o ktorej sa momentálne koná.

◆ Kremnické vrchy pre život

V roku 2024 sme pomáhali aj občianskemu združeniu Kremnické vrchy pre život, ktoré sa angažuje v ochrane Kremnických vrchov pred neustálymi pokusmi o ťažbu drahých kovov a pred rozširovaním ťažby bentonitu.

Združenie sa už niekoľko rokov usiluje o získanie prístupu k Plánu otvárk, prípravy a dobývania výhradného ložiska bentonitu v dobývacom priestore Dolná Ves, k.ú. Obce Bartošova Lehôtka. Hoci na súdch opakovaně uspeli, stále sa k požadovanému dokumentu nedostali.

Podľa súdu pri posudzovaní skutočnosti, či možno informáciu nesprístupniť z dôvodu

ochrany duševného vlastníctva, treba na jednej strane vážiť právo na ochranu duševného vlastníctva a na druhej strane základné právo na informácie a verejný záujem na sprístupnení informácií.

V decembri 2024 sme zabezpečili občianskemu združeniu Kremnické vrchy pre život právnu pomoc v ďalšom konaní ohľadom predĺženia doby platnosti povolenia banskej činnosti v dobývacom priestore Dolná Ves. Obvodný bankský úrad nepriznal občianskemu združeniu postavenie účastníka konania a proti predmetnému rozhodnutiu sme podali odvolanie. Zároveň sme podali odvolanie aj proti rozhodnutiu Obvodného banského úradu, ktorým odmietol občianskemu združeniu sprístupniť podklady na základe infozákona.

◆ Informácie k odstrelu medveďa

V roku 2024 sme zabezpečovali právne poradenstvo a pomoc bývalému šéfovi zásahového tímu pre medveďa hnedého, ktorý žiadal sprístupniť od Štátnej ochrany prírody (ŠOP) viaceré informácie, ktoré sa súviseli s vykonanými odstrelnými medveďa.

V prvej žiadosti žiadal informáciu o názve softvéru, ktorý bol použitý na získanie biometrických údajov a porovnanie zhody biometrických údajov pre identifikáciu medveďa hnedého, ktorý bol dňa 26. 3. 2024 usmrtený zásahovým tímom pre medveďa. Štátna ochrana prírody odmietla údaje sprístupniť s odôvodnením, že ide o obchodné tajomstvo. Zároveň odmietla sprístupniť fotografiu usmrteného medveďa s odôvodnením, že zhotoviteľ fotografie vytvorenej z dronu nedal súhlas na jej poskytnutie.

Pomohli sme spísať odvolania proti rozhodnutiam ŠOP, ktorým odmietla žiadateľovi sprístupniť informácie. Ministerstvo životného prostredia ako odvolací orgán rozhodol v novembri 2024 o zrušení všetkých troch rozhodnutí a vrátil vec na nové konanie.

◆ **Novela EIA**

V marci 2024 schválila vláda novelu zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (EIA), ktorá výrazne obmedzovala práva ľudí na informácie a na účasť na posudzovaní vplyvov pri výstavbe veľkých projektov.

Novela, ktorá prešla vládou bola napísaná tak, že ľudia by stratili možnosť získať informácie o výstavbe veľkého projektu vo svojom susedstve a preto by takýto projekt ani nemohli pripomienkovať. Ak by nesúhlasili s výstavbou spaľovne, skládky odpadu alebo nákupného centra vo svojom susedstve, tak by im zostala jediná možnosť – žaloba na správny súd. Ak by chceli novelu EIA napísať investori, nevyzerala by inak.

K novele sme spolu s ďalšími organizáciami pripravili hromadnú pripomienku, ktorú za pár dní podpísalo viac ako 5 000 ľudí, vďaka čomu sme mohli o našich pripomienkach rokovať priamo s úradníkmi ministerstva. Aj vďaka našim pripomienkam a silnému verejnému tlaku, ktorý sa nám podarilo vytvoriť boli nakoniec vo finálnom znení zákona zohľadnené niektoré naše

pripomienky. Najzásadnejšou zmenou bolo, že sa nám podarilo presadiť aby ľudia neprišli o svoje právo pripomienkovať veľké stavby a boli o týchto projektoch aj včas informovaní.

◆ **Farma ošípaných**

V obci Palárikovo sa investor snaží už niekoľko rokov získať povolenia na prevádzku farmy ošípaných. V konaní bolo vydaných viacero rozhodnutí Slovenskej inšpekcie životného prostredia, ktoré boli následne zrušené odvolacím orgánom.

Slovenská inšpekcia životného prostredia rozhodla o zastavení konania z dôvodu, že obec Palárikovo ako dotknutá obec zmenila svoje pôvodné kladné stanovisko a neudelila súhlas k prevádzke.

Žiadateľ o povolenie prevádzky farmy ošípaných podal žalobu proti rozhodnutiu o zastavení konania. Žalobca tvrdí, že zastavenie konania je v rozpore so zákonom a obec Palárikovo nebola oprávnená zmeniť svoje pôvodný súhlas s prevádzkou.

V súdnom konaní sme zabezpečili právnu pomoc obci Palárikovo a argumentujeme tým, že obec Palárikovo pri vydaní záväzného stanoviska postupovala v súlade so zákonom a uplatnila svoju právomoc pri ochrane verejného záujmu obyvateľov dotknutého územia. Podľa obce došlo k podstatnej zmene okolností, ktoré odôvodňovali zmenu pôvodného kladného stanoviska s prevádzkou farmy ošípaných.

◆ **Výnimky na odstrel medvedí**

Jedna z noviel zákona o ochrane prírody a krajiny v roku 2024 umožňovala povoliť výnimku na odstrel medveďa hnedého v prípade, ak je vyhlásená mimoriadna situácia v súvislosti s jeho nežiaducim výskytom. Toto osobitné konanie sa dialo bez účasti verejnosti a mimo režimu správneho poriadku, a to napriek tomu, že sa jedná o výnimku z ochrany chráneného druhu. Sme presvedčení, že táto legislatíva je v priamom rozpore s Aarhuským dohovorom.

Keďže zainteresovaná verejnosť nemohla podať odvolanie ani žiadny iný opravný prostriedok,

v spolupráci s Nadáciou AEVIS, ktorej zabezpečujeme právnu pomoc, sme povoľovanie výnimiek napadli priamo na Správnom súde.

◆ **Ochrana klímy**

V oblasti ochrany klímy pôsobíme predovšetkým ako partner Klimatickej koalície, ktorá združuje viacero organizácií venujúcich sa ochrane klímy. Zabezpečujeme pre nich právne poradenstvo v rôznych témach týkajúcich sa ochrany klimatického systému Zeme.

V roku 2024 sme sa tak spolu s nimi zapojili i do pripomienkovania viacerých materiálov dôležitých z pohľadu ochrany klímy. Išlo o pripomienkovanie Metodiky pre rozvoj veternej energetiky v Slovenskej republike – príprava akceleračných zón vhodných na rozvoj veternej energie, pripomienkovanie Aktualizácie Integrovaného národného energetického a klimatického plánu na roky 2021—2030 ako aj pripomienkovanie Návrhu zadania Koncepcie územného rozvoja Slovenska.

NÁŠ TÍM

Ľudia odhodlaní bojovať za spravodlivejšie Slovensko!

Katarína Batková
výkonná riaditeľka

Eva Kováčechová
spolupracujúca advokátka

Ivana Figuli
právnička

Andrej Krajňak
advokátsky
koncipient, od 1/9/24
spolupracujúci advokát

Peter Čuroš
právnik

Romana Szabóová
právnička

Katarína Cimbalistová
právnička (od 13/6/24)

Vladislava Hanusová
office manažment
Banská Bystrica

Lucia Jakubíková
fundraising

Patrik Kimijan
komunikácia & PR

Tomáš Meszáros
major donors
fundraising

Zdenka Tesárová
ekonómka

Eva Vysoká
finančný a projektový
manažment

RADA VIA IURIS

Tomáš Kamenec
advokát Paul Q

Erik Láštic
pedagóg
UK v Bratislave

Andrej Majerník
advokát Majerník
& Miháliková

Dana Mareková
Klimatická
koalícia

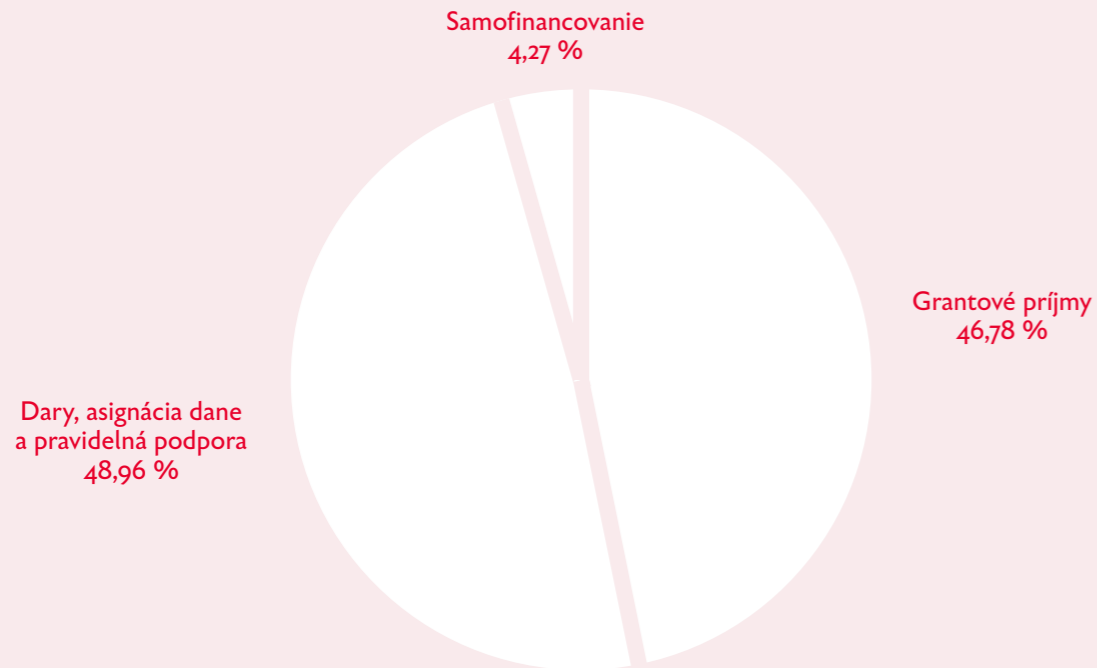
Ondrej Smolár
Soitron Group

FINANCOVANIE

Príjmy celkovo v roku 2024			628 889,60 € 100,00 %
Grantové príjmy	294 179,55 €	46,78 %	
European Climate Foundation	37 500,00 €	5,96 %	
Network of European Foundations	45 000,00 €	7,16 %	
Veľvyslanectvo Holandského kráľovstva	15 000,00 €	2,39 %	
Veľvyslanectvo USA	1 848,00 €	0,29 %	
Veľvyslanectvo Francúzskej republiky	23 106,00 €	3,67 %	
Veľvyslanectvo Írska	10 000,00 €	1,59 %	
The Civil Liberties Union for Europe	34 430,00 €	5,47 %	
Nadácia ESET	7 000,00 €	1,11 %	
Nadácia Slovenskej sporiteľne	25 000,00 €	3,98 %	
Nadačný fond Telekom pri Nadácii Pontis	10 000,00 €	1,59 %	
Nadácia Pontis	20 537,65 €	3,27 %	
Nadácia Tipsport	25 382,90 €	4,04 %	
Nadácia VIA	16 500,00 €	2,62 %	
Nadace OSF-ČR	22 875,00 €	3,64 %	
Dary, asignácia dane a pravidelná podpora	307 874,74 €	48,96 %	
Dary	159 152,02 €	25,31 %	
Podiel dane z príjmu (2 %)	41 033,97 €	6,52 %	
JUVE Awards	95 688,75 €	15,22 %	
členské v Amicus klube	12 000,00 €	1,91 %	
Samofinancovanie	26 835,31 €	4,27 %	
Príjmy zo živnosti, z kontraktov a prenájmu priest.	26 371,00 €	4,19 %	
Iné (vrátané pôžičky, úroky a iné)	464,31 €	0,07 %	

Výdavky celkovo v roku 2024			446 862,77 € 100,00 %
Výdavky na realizáciu programu	233 232,19 €	52,19 %	
Program Občan	91 021,33 €	20,37 %	
Program Občianska spoločnosť	60 536,02 €	13,55 %	
Program Právny štát	81 674,84 €	18,28 %	
Manažment a rozvoj organizácie	160 808,14 €	35,99 %	
Manažment org., projektov a grantov, fundraising, komunikácia	148 391,62 €	33,21 %	
Webová stránka a prezentačné materiály	9 163,62 €	2,05 %	
Odborná literatúra, predplatné	1 618,93 €	0,36 %	
Budovanie kapacít a vzdelávanie	494,80 €	0,11 %	
Fundraising	1 014,38 €	0,23 %	
Strategické plánovanie a riadenie organizácie	124,79 €	0,03 %	
Prevádzkové a organizačné výdavky	48 589,71 €	10,87 %	
Výdavky na prevádzku kancelárií	17 423,28 €	3,90 %	
Online služby a softvér	12 921,31 €	2,89 %	
Výpočtová a komunikačná technika	6 454,69 €	1,44 %	
Cestovné výdavky	5 889,31 €	1,32 %	
Porady a stretnutia	3 004,96 €	0,67 %	
Komunikačné výdavky	787,20 €	0,18 %	
Bankové a úradné poplatky	373,08 €	0,08 %	
Dane (z príjmu, z nehnuteľností, z úrokov)	535,88 €	0,12 %	
Finančný audit	1 200,00 €	0,27 %	
Iné výdavky	4 232,73 €	0,95 %	
Členské a príspevky	100,00 €	0,02 %	
Ostatné výdavky	4 132,73 €	0,92 %	

PRÍJMY 2024

**V ROKU 2024 NÁS PODPORILO
816 DARKÝŇ A DARCOV**

Ďakujeme

SPRÁVA NEZÁVISLÉHO AUDÍTORA

SPRÁVA NEZÁVISLÉHO AUDÍTORA štatutárnemu orgánu občianskeho združenia VIA IURIS

Správa z auditu účtovnej závierky

Názor

Uskutočnili sme audit účtovnej závierky občianskeho združenia VIA IURIS („Združenie“), ktorá obsahuje súvahu k 31. decembru 2024, výkaz ziskov a strát za rok končiaci sa k uvedenému dátumu, a poznámky, ktoré obsahujú súhrn významných účtovných zásad a účtovných metód.

Podľa nášho názoru priložená účtovná závierka poskytuje pravdivý a verný obraz finančnej situácie Združenia k 31. decembru 2024 a výsledku jeho hospodárenia za rok končiaci sa k uvedenému dátumu podľa zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o účtovníctve“).

Základ pre názor

Audit sme vykonali podľa medzinárodných auditorských štandardov (International Standards on Auditing, ISA). Naša zodpovednosť podľa týchto štandardov je uvedená v odseku Zodpovednosť audítora za audit účtovnej závierky. Od Združenia sme nezávislí podľa ustanovení zákona č. 423/2015 Z. z. o štatutárom audite a o zmene a doplnení zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štatutárom audite“) týkajúcich sa etiky, vrátane Etického kódexu audítora, relevantných pre náš audit účtovnej závierky a splnili sme aj ostatné požiadavky týchto ustanovení týkajúcich sa etiky. Sme presvedčení, že auditorské dôkazy, ktoré sme získali, poskytujú dostatočný a vhodný základ pre náš názor.

Iná skutočnosť

Združenie nespĺňa kritériá pre povinný audit účtovnej závierky v zmysle zákona o účtovníctve, a teda nemusí ani vypracovať výročnú správu. Pre audit účtovnej závierky sa rozhodlo dobrovoľne.

Zodpovednosť štatutárneho orgánu a osôb poverených spravovaním za účtovnú závierku

Štatutárny orgán je zodpovedný za zostavenie tejto účtovnej závierky tak, aby poskytovala pravdivý a verný obraz podľa zákona o účtovníctve a za tie interné kontroly, ktoré považuje za potrebné na zostavenie účtovnej závierky, ktorá neobsahuje významné nesprávosti, či už v dôsledku podvodu alebo chyby.

Pri zostavovaní účtovnej závierky je štatutárny orgán zodpovedný za zhodnotenie schopnosti Združenia nepretržite pokračovať vo svojej činnosti, za opísanie skutočností týkajúcich sa nepretržitého pokračovania v činnosti, ak je to potrebné, a za použitie predpokladu nepretržitého pokračovania v činnosti v účtovníctve, ibaže by mal v úmysle Združenie zlikvidovať alebo ukončiť jeho činnosť, alebo by nemal inú realistickú možnosť než tak urobiť.

Osoby poverené spravovaním sú zodpovedné za dohľad nad procesom finančného výkazníctva Združenia.

Zodpovednosť audítora za audit účtovnej závierky

Nášou zodpovednosťou je získať primerané uistenie, či účtovná závierka ako celok neobsahuje významné nesprávosti, či už v dôsledku podvodu alebo chyby, a vydať správu audítora, vrátane názoru. Primerané uistenie je uistenie vysokého stupňa, ale nie je zárukou toho, že audit vykonaný podľa medzinárodných auditorských štandardov vždy odhalí významné nesprávosti, ak také existujú. Nesprávosti môžu vzniknúť v dôsledku podvodu alebo chyby a za významné sa považujú vtedy, ak by sa dalo odôvodnene očakávať, že jednotlivito alebo v súhrne by mohli ovplyvniť ekonomické rozhodnutia používateľov, uskutočnené na základe tejto účtovnej závierky.

V rámci auditu uskutočneného podľa medzinárodných auditorských štandardov, počas celého auditu uplatňujeme odborný úsudok a zachovávame profesionálny skepticizmus. Okrem toho:

- Identifikujeme a posudzujeme riziká významnej nesprávosti účtovnej závierky, či už v dôsledku podvodu alebo chyby, navrhujeme a uskutočňujeme auditorské postupy reagujúce na tieto riziká a získavame auditorské dôkazy, ktoré sú dostatočné a vhodné na poskytnutie základu pre náš názor. Riziko neodhalenia významnej nesprávosti v dôsledku podvodu je vyššie ako toto riziko v dôsledku chyby, pretože podvod môže zahŕňať tajnú dohodu, falšovanie, úmyselné vymečanie, nepravdivé vyhlásenie alebo obídanie internej kontroly.
- Oboznamujeme sa s internými kontrolami relevantnými pre audit, aby sme mohli navrhnuť auditorské postupy vhodné za daných okolností, ale nie za účelom vyjadrenia názoru na efektívnosť interných kontrol Združenia.
- Hodnotíme vhodnosť použitých účtovných zásad a účtovných metód a primeranosť účtovných odhadov a uvedenie s nimi súvisiacich informácií, uskutočnené štatutárnym orgánom.
- Robíme záver o tom, či štatutárny orgán vhodne v účtovníctve používa predpoklad nepretržitého pokračovania v činnosti a na základe získaných auditorských dôkazov záver o tom, či existuje významná neistota v súvislosti s udalosťami alebo okolnosťami, ktoré by mohli významne spochybniť schopnosť Združenia nepretržite pokračovať v činnosti. Ak dospejeme k záveru, že významná neistota existuje, sme povinní upozorniť v našej správe audítora na súvisiace informácie uvedené v účtovnej závierke alebo, ak sú tieto informácie nedostatočné, modifikovať náš názor. Naše závery vychádzajú z auditorských dôkazov získaných do dátumu vydania našej správy audítora. Buďou udalosti alebo okolnosti však môžu spôsobiť, že Združenie prestane pokračovať v nepretržitej činnosti.
- Hodnotíme celkovú prezentáciu, štruktúru a obsah účtovnej závierky vrátane informácií v nej uvedených, ako aj to, či účtovná závierka zachytáva uskutočnené transakcie a udalosti spôsobom, ktorý vedie k ich vernému zobrazeniu.

S osobami poverenými spravovaním komunikujeme okrem iného o plánovanom rozsahu a harmonograme auditu a o významných zisteniach auditu, vrátane všetkých významných nedostatkov internej kontroly, ktoré počas nášho auditu zistíme.

Banská Bystrica, 30. júna 2025

BPS MONAREX audit, s.r.o.
Námestie slobody 2
974 01 Banská Bystrica
Obchodný register Banská Bystrica
Oddiel Sro, vložka číslo 3701/S
licencia UDVA 263

Ing. Ladislav Pompura, Ph.D.
zodpovedný audítor
licencia SKAu 818

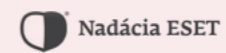
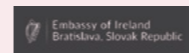
NAŠU ČINNOSŤ FINANČNE PODPORILI

Network^{of}
European
Foundations

JUVE

Ďakujeme

VIA IURIS

Výročná správa 2024

Vydala v roku 2025 VIA IURIS.
Len pre digitálne zobrazenie.

FOTOGRAFIE — Archív VIA IURIS
DIZAJN — Marek Mati

viaiuris.sk

Budeme tu, kým budete potrebovať. Vaša podpora je pre nás neoceniteľná!